

Preporuka Vijeća o pravu intelektualnog vlasništva i tržišnom natjecanju

Neslužbeni prijevod

**OECD Pravni
instrumenti**

Ovaj rad je objavljen pod odgovornošću glavnog tajnika OECD-a. Ovdje iznesena mišljenja i argumenti ne odražavaju nužno službena stajališta zemalja članica OECD-a.

Ovaj dokument kao i svaki uključeni podatak i karta ne dovode u pitanje status ili suverenitet nad bilo kojim teritorijem, razgraničavanje međunarodnih granica i ograničenja i naziv bilo kojeg teritorija, grada ili područja.

Ovaj dokument daje se na korištenje bez naknade. Može se umnožavati i dijeliti bez naknade i posebnog odobrenja pod uvjetom da ga se ni na koji način ne mijenja. Ne smije se prodavati.

Ovaj prijevod je pripremio Tatjana Jakovljević samo u informativne svrhe i OECD ne može garantirati njegovu točnost. Jedine službene verzije su tekstovi na engleskom i francuskom jeziku dostupni na web-stranici OECD-a <https://legalinstruments.oecd.org>.

Popratne informacije

Preporuka o pravu intelektualnog vlasništva i tržišnom natjecanju usvojena je na sastanku Vijeća OECD-a na ministarskoj razini 8. lipnja 2023. godine na prijedlog Odbora za tržišno natjecanje. Ona revidira, konsolidira i zamjenjuje dvije ranije Preporuke usvojene, redom, 1978. i 1989. godine.

Preporukom se utvrđuju ključna načela primjenjiva u predmetima provedbe tržišnog natjecanja koji uključuju poslovne prakse povezane s pravima intelektualnog vlasništva (IV) i ima za cilj dati smjernice o tome kako se snaći u kompleksnoj interakciji između prava intelektualnog vlasništva i tržišnog natjecanja, kako bi se osiguralo ispravno funkcioniranje tržišta i odgovarajući poticaji za inovacije. To je posebno važno za digitalnu ekonomiju koja i dalje brzo raste u zemljama Pridržateljicama.

Rad OECD-a na pravima intelektualnog vlasništva i tržišnom natjecanju

Odbor za tržišno natjecanje radi na pitanjima vezanima uz intelektualno vlasništvo od svog osnutka, i razvilo je dvije Preporuke o intelektualnom vlasništvu:

- Preporuku o poduzimanju mjera protiv ograničavajućih poslovnih praksi koje se odnose na korištenje žigova i licenciranje žigova [[OECD/LEGAL/0162](#)], usvojenu od strane Vijeća 1978. godine: ova Preporuka ukazala je na potrebu ispravljanja štetnih učinaka određenih ograničavajućih poslovnih praksi u vezi s korištenjem žigova, u mjeri u kojoj te prakse nisu nužne za legitimnu zaštitu isključivog prava vlasnika žiga;
- Preporuku o primjeni prava i politike tržišnog natjecanja na sporazume o licenciranju patenata i tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*) [[OECD/LEGAL/0248](#)], usvojenu od strane Vijeća 1989. godine: ova Preporuka priznaje da prava intelektualnog vlasništva, posebno njihovo licenciranje, proizvode prokompetitivne učinke, iako licenciranje prava intelektualnog vlasništva, kao i drugi sporazumi između poduzetnika, nose rizik od antikompetitivnih učinaka.

Od tada, Odbor za tržišno natjecanje održao je više okruglih stolova o odnosu između politike tržišnog natjecanja i prava intelektualnog vlasništva.

Rad Odbora za tržišno natjecanje na pitanjima intelektualnog vlasništva i tržišnog natjecanja u tijeku čitavog ovog razdoblja ukazao je na potrebu razmatranja sadašnjih praksi ili izazova u području intelektualnog vlasništva s obzirom da više nisu u potpunosti obuhvaćeni sadržajem Preporuka o intelektualnom vlasništvu.

Gospodarstva se sve više temelje na znanju, pri čemu je inovacija ključna za uspjeh na globalnim tržištima, unapređenje globalnih lanaca vrijednosti i održavanje rasta u dugoročnom razdoblju. U skladu s tim, tretman prava intelektualnog vlasništva i povezanih poslovnih praksi od strane vodećih agencija za tržišno natjecanje prošao je značajne i duboke promjene – kao što se to vidi iz rada Odbora za tržišno natjecanje tijekom godina.

Tijekom posljednjih nekoliko desetljeća, mnogo je postupaka u provedbi tržišnog natjecanja provedeno diljem svijeta protiv različitih postupanja koja su uključivala intelektualno vlasništvo. Takva postupanja uključivala su, ali nisu ograničena na: koncentracije koje mogu negativno utjecati na poticanje inovacija; nagodbe s protutržišnim učinkom u patentnim sporovima u odnosu na mogući ulazak na tržište dobavljača generičkih lijekova u farmaceutskoj industriji; mogućnost protutržišnog postupanja u kontekstu postupaka za utvrđivanje normi; manipulacije u postupcima za dodjelu prava intelektualnog vlasništva; i zlouporabu tržišne snage (barem djelomično) koja proizlazi iz prava intelektualnog vlasništva u visokotehnološkim industrijama, često na štetu malih i srednjih poduzetnika te potencijalnih konkurenata.

Istovremeno, međudjelovanje prava intelektualnog vlasništva i tržišnog natjecanja postalo je sve značajnije s rastom digitalne ekonomije i njenim proširenjem izvan područja dobara i usluga na druge sektore gospodarstva. Problemi u području tržišnog natjecanja koji nastaju u digitalnom sektoru postaju sve važniji za tijela za tržišno natjecanje, a mnoga od njih traže rješenja u vezi s pravima intelektualnog vlasništva.

S obzirom na ovakav razvoj, Odbor za tržišno natjecanje smatrao je da je nužno ažurirati i konsolidirati Preporuku o intelektualnom vlasništvu kako bi u nastavku osigurala relevantnost pravnih instrumenata u ovom ključnom području gospodarske aktivnosti i tržišnog natjecanja.

Postupak izrade Preporuke

Odbor za tržišno natjecanje započeo je raspravu o ažuriranju i konsolidaciji Preporuka o intelektualnom vlasništvu 2021. godine. Ažuriranje i konsolidaciju Preporuka o intelektualnom vlasništvu vodila je neformalna radna skupina zainteresiranih delegata, a postupak je uključivao rasprave o više verzija nacрта kako u neformalnoj radnoj skupini,

tako i u punom sastavu Odbora za tržišno natjecanje, pri čemu su se o nacrtu konzultirali i drugi odbori OECD-a.

Tajništvo je također organiziralo webinar na kojem su sudjelovali relevantni vanjski dionici kako bi predstavilo osnovne elemente nacrtu Preporuke i povećalo njegovu vidljivost i relevantnost. Pozvani dionici uključivali su predstavnike međunarodnih organizacija (npr. Svjetske trgovinske organizacije, Konferencije UN-a o trgovini i razvoju i Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo), kao i BIAC-a, TUAC-a, Međunarodne trgovačke komore, Međunarodnog udruženja odvjetnika (Odbora za pravo intelektualnog vlasništva i medijsko pravo) te akademske stručnjake s bogatim iskustvom u ovom području.

Područje primjene Preporuke

Prava intelektualnog vlasništva (PIV) žele potaknuti inovacije i kreativnost stvaranjem ravnoteže između zaštite prava izumitelja ili stvaratelja i poticanja njihovog daljnjeg ili kumulativnog razvoja. To postižu dodjeljivanjem izumiteljima i stvarateljima isključivog prava na iskorištavanje njihovih izuma i tvorevina tijekom određenog razdoblja, te određivanjem opsega tog isključivog prava.

Utjecaj pojedinačnih PIV-a na postupak ocjene tržišnog natjecanja obično se procjenjuje u svakom pojedinom slučaju. Pristupi zemalja u vezi s odnosom između zakona o tržišnom natjecanju i zakona o PIV-u razvijali su se tijekom vremena, prelazeći od primjene formalističkih pravila na suvremeni pristup fokusa na učinke u praksi koje proizvode PIV. Nadalje, primjećuje se niz općenito prihvaćenih pristupa i trendova, a vjerojatni učinak na tržišno natjecanje pojedinih praksi povezanih s PIV-om sada se bolje razumije.

I dok se Preporuka iz 1978. godine bavila samo žigovima, a Preporuka iz 1989. godine bila usredotočena na patente i sporazume o licenciranju, nova Preporuka obuhvaća sva prava intelektualnog vlasništva (PIV) i bavi se međudjelovanjem prava tržišnog natjecanja i prava intelektualnog vlasništva općenito unutar jedinstvenog instrumenta. Temelji se na načelu i koristi pristup koji ne samo da nastoji ažurirati Preporuke o PIV-u, već i utvrditi načela koja su primjenjiva na sve odnose u međudjelovanju tržišnog natjecanja i intelektualnog vlasništva, pri tom se baveći ne samo trenutačnim problemima i izazovima, već pružajući i okvir za analizu novih izazova koji će se sigurno pojaviti u budućnosti u sjecištu ovih dviju disciplina. Poseban naglasak stavlja na sporazume o licenciranju.

Preporuka ističe specifična obilježja prava intelektualnog vlasništva (PIV), ali istovremeno naglašava da se ta prava usprkos tomu trebaju tretirati kao drugi oblici vlasništva u svrhu provedbe prava tržišnog natjecanja. Ističe komplementarnost prava tržišnog natjecanja i prava intelektualnog vlasništva u poticanju inovacija i stvaranju koristi za potrošače. Preporuka se sastoji od pet ključnih elemenata: provedbe prava tržišnog natjecanja u odnosu na poslovne prakse koje su povezane s PIV-om; ocjene sporazuma o licenciranju PIV-a; transparentnosti i pravne sigurnosti; mjera iz propisa o tržišnom natjecanju za ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja u vezi s PIV-om; usklađivanja i suradnje.

Sljedeći koraci

Odbor za tržišno natjecanje podržat će provedbu Preporuke djelujući kao forum za razmjenu informacija i iskustava u vezi s njezinom primjenom, kao i putem alata za provedbu. Tajništvo OECD-a nastavit će razvijati relevantne analize, okrugle stolove, prezentacije, radionice i konferencije kako bi podržalo rad Pridržavateljica i Odbora.

Odbor za tržišno natjecanje će izvijestiti Vijeće o provedbi, širenju i daljnjem važenju Preporuke 2028. godine.

Za dodatne informacije molimo posjetite: www.oecd.org/competition.

Informacije za kontakt: DAFCOMPContact@oecd.org.

VIJEĆE,

UZIMAJUĆI U OBZIR članak 5. b) Konvencije o Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj od 14. prosinca 1960. godine;

UZIMAJUĆI U OBZIR Preporuku Vijeća o poduzimanju mjera protiv ograničavajućih poslovnih praksi koje se odnose na korištenje žigova i licenciranje žigova [\[OECD/LEGAL/0162\]](#) i Preporuku Vijeća o primjeni prava i politike tržišnog natjecanja na sporazume o licenciranju патената i tehnološkog znanja i iskustva (*know-how*) [\[OECD/LEGAL/0248\]](#) koje ova Preporuka zamjenjuje;

UZIMAJUĆI U OBZIR standarde koje je OECD razvio u područjima inovacija, intelektualnog vlasništva (IV), licenciranja i tržišnog natjecanja;

RAZMATRAJUĆI važnost i prava IV-a i prava tržišnog natjecanja u tržišnim ekonomijama kako bi se poticale inovacije, gospodarski rast i dobrobit za potrošače;

PRIZNAJUĆI da prava IV-a ne oslobađaju nositelja od primjene zakonskih obveza prilikom traženja ili ostvarivanja tih prava, uključujući usklađenost s pravom tržišnog natjecanja;

PRIZNAJUĆI da neke poslovne prakse povezane s IV-om mogu biti prokompetitivne ili kompetitivno neutralne;

PRIZNAJUĆI da sporazumi o licenciranju, uz ostale poslovne prakse povezane s IV-om, pridonose širenju i korištenju zaštićenih inovacija i tvorevina, te potiču njihovu distribuciju, no, mogu sadržavati ograničavajuće odredbe kojima se stvara, jača ili održava tržišna snaga nositelja licence ili davatelja licence i značajno smanjuje tržišno natjecanje ili olakšava nastanak kartela;

PRIZNAJUĆI da protutržišni učinci poslovnih praksi povezanih s IV-om mogu ograničiti poticanje važnih i značajno originalnih inovacija, kao i inovacija koje slijede nakon njih;

PRIZNAJUĆI važnost nacionalne i međunarodne koordinacije i suradnje između tijela za tržišno natjecanje, kao i između tijela za tržišno natjecanje i tijela za IV.

Na prijedlog Odbora za tržišno natjecanje:

I. SUGLASNO JE da se, u svrhu ove Preporuke, koriste se sljedeće definicije:

- "Pravo intelektualnog vlasništva (PIV)" odnosi se na isključivo pravo koje dodjeljuje nadležno tijelo i koje je često ograničenog trajanja, koje dopušta nositelju da isključi (ili ograniči) druge od određenih radnji, kao što je to korištenje ili iskorištavanje predmeta njegova prava. Prava intelektualnog vlasništva razlikuju se od jurisdikcije do jurisdikcije, ali mogu uključivati, između ostalog, autorsko pravo i srodna prava, oznake zemljopisnog porijekla uključujući oznake izvornosti, prava koja proizlaze iz industrijskog dizajna, topografiju poluvodičkih proizvoda, patente i uporabne modele, prava uzgajivača biljaka i žigove. Također se može odnositi i na druge oblike intelektualnog vlasništva, kao što su to poslovne tajne.
- "Poslovna praksa povezana s PIV-om" odnosi se na komercijalno postupanje koje uključuje neko pravo intelektualnog vlasništva, uključujući, ali ne ograničavajući se na stjecanje, ostvarivanje i licenciranje prava intelektualnog vlasništva.

II. PREPORUČUJE da članice i nečlanice koje se pridržavaju ove Preporuke (u daljnjem tekstu: "Pridržavateljice") učinkovito provode pravo tržišnog natjecanja u postupcima protiv protutržišnih poslovnih praksi povezanih s pravima intelektualnog vlasništva. S tim u vezi, Pridržavateljice bi trebale:

1. Primijeniti ista načela tržišnog natjecanja na prava intelektualnog vlasništva kao i na ostale oblike vlasništva, uvažavajući pritom jedinstvena obilježja prava intelektualnog vlasništva.
2. Primijeniti ista načela tržišnog natjecanja na različita prava intelektualnog vlasništva, pritom uzimajući u obzir relevantne razlike između vrsta prava intelektualnog vlasništva.

3. Postupati po načelu „svakog pojedinačnog slučaja“ i analize temeljene na stvarnim ili vjerojatnim učincima (osim u slučaju teških ograničenja koja su per se zabranjena ili ograničenja po cilju) uzimajući u obzir specifične tržišne okolnosti u kojima se pojavljuju poslovne prakse povezane s pravima intelektualnog vlasništva.

4. Uzeti u obzir postojanje prava intelektualnog vlasništva prilikom utvrđivanja mjerodavnih tržišta, a da se pritom automatski ne izjednačava opseg prava intelektualnog vlasništva s opsegom mjerodavnog tržišta.

5. Tretirati postojanje prava intelektualnog vlasništva kao jedan od relevantnih čimbenika u ocjeni tržišne snage, a da se pritom ne pretpostavlja samo po sebi da ono daje tržišnu snagu nositelju prava.

6. Primjenjivati, kada je to relevantno, iznimke od primjene nacionalnog prava tržišnog natjecanja za prava intelektualnog vlasništva u užem smislu, uzimajući u obzir važnost očuvanja učinkovitog tržišnog natjecanja.

III. PREPORUČUJE da Pridržateljice **procijene stvarne ili vjerojatne protutržišne učinke u odnosu na pozitivne učinke (i uzimajući u obzir primjenjive pretpostavke), prilikom ocjene sporazuma o licenciranju prava intelektualnog vlasništva** u smislu prava tržišnog natjecanja, osim u slučajevima kada licenciranje predstavlja teško ograničenje tržišnog natjecanja koje je per se zabranjeno ili ograničenje po cilju. U tu svrhu, Pridržateljice bi trebale uzeti u obzir, između ostalog, sljedeće čimbenike:

1. Pravni i ekonomski kontekst u kojem se odvijaju poslovne prakse povezane s pravima intelektualnog vlasništva.
2. Horizontalni ili vertikalni odnos između strana.
3. Jesu li prava intelektualnog vlasništva strana zamjenjiva ili komplementarna.
4. Učinke na stvarne i potencijalne konkurente bilo da se radi o statičkim ili dinamičkim aspektima ulaska na tržište.
5. Rizik da bi sporazum o licenciranju mogao omogućiti strani da djelomično ili potpuno spriječi pristup važnom inputu.
6. Postojanje kompenzacijskih učinaka ili objektivne opravdanosti.

IV. PREPORUČUJE da Pridržateljice **razviju i javno promiču smjernice u ocjeni poslovnih praksi povezanih s pravima intelektualnog vlasništva sukladno pravu tržišnog natjecanja u svojoj nadležnosti** s ciljem poticanja transparentnosti i pravne sigurnosti za učinkovitu provedbu pravila o tržišnom natjecanju.

V. PREPORUČUJE da Pridržateljice **osmisle učinkovite i prikladne mjere za uklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje u skladu s propisima o tržišnom natjecanju u predmetima tržišnog natjecanja koji su povezani s pravima intelektualnog vlasništva**. U tu svrhu, Pridržateljice bi trebale:

1. Prilagoditi mjere činjeničnom stanju svakog konkretnog slučaja.
2. Potpuno riješiti problem štete koja je nastala za tržišno natjecanje nalogom za prekid protutržišnih postupanja, zabranom i odvrćanjem od budućih povreda, s ciljem ponovne uspostave tržišnih uvjeta; i dopustiti razumnu naknadu štete nositelju prava u odnosu na sve zahtjeve koji se odnose na licenciranje nametnutih mjerom, kada je to u skladu s tim ciljem i prokompetitivnim ciljevima.
3. Iznaci mjere potrebne za uspješnu naknadu štete ili prijetnje štetom u nadležnosti Pridržateljice, a ako takva mjera ima izvanteritorijalni učinak, uzeti u obzir bi li ta mjera utjecala na značajne interese bilo koje druge jurisdikcije.

VI. PREPORUČUJE da Pridržateljice **potiču učinkovitu suradnju** na nacionalnoj i međunarodnoj razini. U tu svrhu, Pridržateljice bi trebale:

1. Uspostaviti načine koji će omogućiti učinkovitu suradnju između njihovih tijela za tržišno natjecanje i njihovih tijela za intelektualno vlasništvo, kao i s drugim relevantnim regulatorima.

2. Uvesti mehanizme koji potiču učinkovitu provedbenu suradnju između tijela za tržišno natjecanje u jurisdikcijama u kojima se ti problemi javljaju, uključujući i mjere za otklanjanje negativnih učinaka koje su povezane s pravima intelektualnog vlasništva u pojedinačnim slučajevima.

VII. POZIVA Glavnog tajnika i Pridržavateljice da šire ovu Preporuku.

VIII. POZIVA ne-Pridržavateljice da na odgovarajući način uzmu u obzir, i pridržavaju se ove Preporuke.

IX. NALAŽE Odboru za tržišno natjecanje da:

a) služi kao forum za dijeljenje informacija i iskustava u provedbi ove Preporuke, a posebno da promiče najbolje prakse u provedbi pravila o tržišnom natjecanju u slučajevima povezanim s pravima intelektualnog vlasništva, te da podržava programe tehničke pomoći i jačanja kapaciteta uključujući i usku suradnju s relevantnim međunarodnim organizacijama;

b) razvije alate za podršku Pridržavateljicama u provedbi ove Preporuke; i

c) izvijesti Vijeće o provedbi, širenju i nastavku značaja ove Preporuke najkasnije pet godina nakon njezinog usvajanja, te najmanje svakih deset godina nakon toga.

O OECD-u

OECD je jedinstveni forum u kojem vlade surađuju kako bi se nosile s gospodarskim, socijalnim i okolišnim izazovima globalizacije. OECD je također predvodnik u nastojanjima da razumije i pomogne vladama da odgovore na nove promjene i probleme, poput korporativnog upravljanja, digitalne ekonomije i problema starenja stanovništva. Organizacija pruža okruženje gdje vlade mogu usporediti iskustva u politikama, tražiti odgovore na zajedničke probleme, prepoznati dobru praksu i raditi na usklađivanju domaćih i međunarodnih politika.

Članice OECD-a su: Australija, Austrija, Belgija, Kanada, Čile, Kolumbija, Kostarika, Češka Republika, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Njemačka, Grčka, Mađarska, Island, Irska, Izrael, Italija, Japan, Koreja, Latvija, Litva, Luksemburg, Meksiko, Nizozemska, Novi Zeland, Norveška, Poljska, Portugal, Slovačka Republika, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska, Turska, Ujedinjeno Kraljevstvo i Sjedinjene Američke Države. Europska unija također sudjeluje u radu OECD-a.

Pravni instrumenti OECD-a

Od osnutka OECD-a 1961. godine izrađeno je oko 460 pravnih instrumenata unutar njegovog okvira. To uključuje OECD-ove akte (kao što su Odluke i Preporuke koje Vijeće OECD-a usvaja sukladno s OECD-ovom Konvencijom) i druge pravne instrumente razvijene unutar okvira OECD-a (npr. Deklaracije, međunarodne sporazume).

Svi pravni instrumenti OECD-a, bilo da su na snazi ili ukinuti, navedeni su u digitalnom sažetom pregledu – Kompendiju OECD-ovih pravnih instrumenata. Prikazuju se u pet kategorija:

- **Odluke** donosi Vijeće i pravno su obvezujuće za sve članice osim onih koje su suzdržane tijekom usvajanja. Njima se utvrđuju specifična prava i obveze i mogu sadržavati mehanizme praćenja.
- **Preporuke** usvaja Vijeće i nisu pravno obvezujuće. Predstavljaju političku predanost načelima koje sadrže i podrazumijevaju očekivanje da će njihove Pridržavateljice učiniti sve kako bi ih provodile.
- **Dokumente o pozitivnom ishodu** usvajaju pojedine Pridržavateljice, a ne tijela OECD-a, kao rezultat sastanka ministara, visokih dužnosnika ili drugog sastanka unutar okvira Organizacije. Obično utvrđuju opća načela ili dugoročne ciljeve i svečane su prirode.
- **Međunarodni sporazumi** pregovaraju se i zaključuju unutar okvira Organizacije. Pravno su obvezujući za strane sporazuma.
- **Dogovor, sporazum i ostalo:** tijekom vremena unutar okvira OECD-a razvijeni su i drugi pravni instrumenti, kao što su Sporazum o službeno podupiranim izvoznim kreditima, Međunarodni sporazum o načelima pomorskog prijevoza i Preporuke Odbora za razvojnu pomoć (DAC).